

Håndtering af omkostninger forbundet med eksternt finansieret forskning

Væsentlige overvejelser og udenlandske erfaringer

Baggrundsnotat fra projektet **Finansiering af den offentlige forskning i Danmark**

Denne publikation udspringer af projektet Finansiering af den offentlige forskning i Danmark, som er udført i et samarbejde mellem Institut for Regnskab ved Copenhagen Business School og Tænk tanken DEA. Projektet blev gennemført i perioden april 2018 til december 2019 og modtog 2 mio. kr. i støtte fra Novo Nordisk Fonden.

Tænk tanken DEA
Fiolstræde 44
1171 København K
www.dea.nu

Institut for Regnskab
Copenhagen Business School
Solbjerg Plads 3
2000 Frederiksberg
www.cbs.dk

Udgivelsesdato: december 2019

Udarbejdet af:
Maria Theresa Norn, analysechef, DEA

Denne bilagsrapport og relaterede publikationer fra projektet kan downloades fra http://dea.nu/publikationer/uni_økonomi

Indhold

1. Indledning 1
 2. Hvad betyder "full costing" og hvorfor taler alle om det? 2
 3. Lidt om omkostninger 3
 4. Udvalgte udenlandske modeller og erfaringer 5
 5. Afsluttende refleksioner 13
- Kilder 15

1. Indledning

Ekstern forskningsfinansiering tilflyder universiteterne i form af forskningsbevillinger, som forskere søger i konkurrence. Bevillingerne gives typisk til specificerede aktiviteter og stammer fra eksterne forskningsfinansierende organer som fx offentlige og private fonde og foreninger i Danmark, udenlandske fonde og internationale organisationer som EU.

De konkurrenceudsatte midler spiller en stigende rolle i finansieringen af forskningen, hvor evnen til at tiltrække eksterne bevillinger er blevet et vigtigt performanceparameter for forskningsinstitutioner og forskere – og i nogle tilfælde en forudsætning for overhovedet at være ansat i en forskningsstilling (se fx Benner & Öquist 2012; Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd 2016; DEA 2017).

I Danmark såvel som i udlandet står eksterne forskningsbevillinger for en stadig større andel af universiteternes samlede indtægter. I Danmark er særligt bevillinger fra private danske fonde og fra EU er steget betydeligt over det seneste årti, jf. tal fra Universiteternes Statistiske Beredskab.

Ekstern forskningsfinansiering dækker dog kun nogle af de omkostninger, som er forbundet med de støttede aktiviteter (fx Estermann & Claeys-Kulik 2013) – og kræver dermed også interne ressourcer fra universiteterne. Eksempelvis skal universiteterne typisk stille med en eller anden grad af *medfinansiering* og i nogle tilfælde forpligte sig til *indlejring af stillinger*. Der kan være andre *direkte omkostninger* forbundet med den forskningsaktivitet, som støttes af eksterne bevillinger, som skal finansieres via interne midler. Der har dog i den offentlige debat om universiteternes eksterne bevillinger været et udpræget fokus på *indirekte omkostninger*, som ikke direkte kan tilskrives den støttede forskningsaktivitet, herunder fx udgifter til bygninger og vedligeholdelse, adgang til universitetsbiblioteket, IT-infrastruktur, personale- og økonomiadministration mv. Disse omkostninger, der kan være betydelige, skal også dækkes og betegnes ofte som *overheadudgifter*.

Eksterne bevillinger er altså forbundet med betydelige (men dog meget varierende) omkostninger, som skal dækkes via interne midler fra fx basistilskud eller øvrige indtægter (fx EUA 2005; European Commission 2009). Dette lægger et pres på universiteternes interne midler (Raudla et al. 2015).

Derudover er der store forskelle i forskningsfinansierende aktørers praksis ift. håndtering af omkostninger forbundet med eksternt finansierede forskningsaktiviteter (European Commission 2009). Dette gælder for eksempel krav til medfinansiering (omfang og type af medfinansiering), eventuelle krav til indlejring af stillinger, krav til budgettering og afrapportering, samt aktørernes vilje til at dække forskellige typer af omkostninger forbundet med de støttede aktiviteter.

Forhandling herom kræver dog indsigt i de faktiske omkostninger forbundet med eksternt støttede forskningsaktiviteter. Der er desuden stor variation i universitetslederes praksis ift. at opstille prioriteringer og rammer for bevillingsansøgninger og budgetteringspraksis, men også ift. at indgå i dialog med væsentlige forskningsfinansierende aktører om, hvilke omkostninger, der dækkes af deres eksterne bevillinger (European Commission 2009).

The costs of universities' activities are rising and hence the financial sustainability of their missions will certainly be the primary issue of concern for universities in the 21st century.

(EUA 2008:6)

Samlet set rejser denne udvikling bekymring for, om universiteternes økonomiske model er bæredygtig på længere sigt – ikke kun i Danmark men også i udlandet. Eksempelvis udgav European University Association (EUA) i 2008 rapporten 'Financially Sustainable Universities – Towards Full Costing in European Universities', hvor de bl.a. påpegede, at for høje niveauer af eksterne indtægter kan begrænse universiteters fleksibilitet ift. at kunne allokere midler til formål, som vurderes at være vigtige for at universiteterne kan udfylde deres samfundsrolle – uafhængigt af prioriteringer hos eksterne forskningsfinansierende aktører. En lignende pointe blev understreget af en ekspertgruppe nedsat af Europa-Kommissionen (European Commission 2009: 18-19): "There is a trend across Europe towards a mixed economy model whereby many universities are shifting from a model where they have significant 'internal' resources which they are able to allocate as they see fit and support research in line with their own strategic goals, to a model where they are more dependent on competing for funds and thus increasingly influenced by research priorities set by funders."

EUA (2008: 4) konkluderede, at større indsigt i omkostningerne forbundet med universiteternes aktiviteter er en forudsætning for, at universiteterne kan opretholde en bæredygtig økonomi: "Only institutions that know the full costs of their activities and projects can judge if they are able to operate on a financially sustainable basis." Lignende konklusioner har været lagt frem af førnævnte ekspertgruppe, (European Commission 2009), Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd (Oddershede 2018) og den danske universitetssektor (Langergaard 2018; Wegener 2018).

Men hvordan skaber man større indsigt i disse omkostninger? Dette notat beskriver kort væsentlige overvejelser ifm. forsøg på at øge transparens omkring de faktiske omkostninger af forskningsaktiviteter. Notatet skitserer også udenlandske erfaringer, herunder særligt den britiske TRAC-metode, som har været i brug siden 1999, og den svenske SUHF-model, som blev implementeret for mere end ti år siden.

Formålet med notatet er ikke at præsentere en tilbundsående analyse af modeller for estimering af omkostninger forbundet med forskningsaktiviteter, men at ridse væsentlige overvejelser, tilgange og foreløbige erfaringer fra andre lande op. Notatet har udelukkende fokus på europæiske lande og er baseret på en gennemgang af udvalgte skriftlige kilder.

2. Hvad betyder "full costing" og hvorfor taler alle om det?

I den udenlandske litteratur om håndtering af omkostninger forbundet med eksternt finansierede forskningsaktiviteter beskrives en bevægelse imod såkaldte "*full costing*" tilgange (se fx EUA 2008). Full costing modeller fremhæves som den bedste vej frem ift. håndtering af omkostninger forbundet med ekstern forskningsfinansiering, fordi de fremmer øget transparens (European Commission 2009).

Ifølge en rapport fra European University Association (EUA 2008), indebærer full costing modeller en række fordele for universiteterne, herunder: (1) en mere systematisk tilgang til analyse af aktiviteter og omkostninger forbundet hermed, (2) et styrket grundlag for allokering af ressourcer internt på institutionen, (3) et mere kvalificeret udgangspunkt for ledelsens strategiske beslutninger og prioriteringer, (4) muligheder for benchmarking og (5) et styrket grundlag for at prissætte aktiviteter fx ifm. udarbejdelse af bevillingsansøgninger og dermed for at kunne sikre ekstern finansiering til en større del af de faktiske udgifter forbundet med eksterne finansierede aktiviteter. Derudover understreger rapporten fordelene ved full costing modeller ift. at holde institutioner til ansvar for deres anvendelse af især offentlige midler og ift. at styrke tillid mellem institutioner, myndigheder, politiske beslutningstagere og forskningsfinansierende aktører.

Men hvad går full costing egentligt ud på? Det findes der ikke et entydigt svar på. Sprogbrug såvel som praksis for budgettering og regnskab varierer mellem universiteter, hvilket kræver tilpassede modeller

og bidrager til almen forvirring; eksempelvis defineres et grundlæggende begreb som "full economic costs" væsentligt anderledes i Storbritannien end i andre lande (EUA 2008). EUA (2008: 7) definerer derfor full costing således: "For the time being, EUA suggests adopting the term "full costing" to stand for the ability to identify and calculate all direct and indirect costs of a university's activities, including projects, in order to leave the necessary room for diversity in approaches."

3. Lidt om omkostninger

3.1. Væsentlige begreber

Der skelnes mellem direkte og indirekte omkostninger. *Direkte omkostninger* er dem, som kan henføres til en bestemt aktivitet, fx et forskningsprojekt. *Indirekte omkostninger* derimod kan ikke direkte henføres til en bestemt aktivitet, men er i et eller andet omfang påløbet i forbindelse med gennemførelse af primære aktiviteter. Eksempler på indirekte omkostninger er udgifter til universitetsbiblioteket, IT-infrastrukturen, forsikringer, drift og vedligehold af bygninger, personaleadministration mv.

I den danske debat har der været meget fokus på de såkaldte overheadudgifter. *Overhead* henviser til indirekte omkostninger generelt set, eller mere specifikt til den andel af indirekte omkostninger, som med rimelighed kan tilskrives de primære aktiviteter.

Full costing modeller kan beskrives som et alternativ til overheadbaserede modeller, hvor der fastsættes en eller flere overheadrater, der i praksis implementeres som en afgift på eksterne bevillinger mhp. at forsøge at dække nogle af de indirekte omkostninger forbundet hermed. En af udfordringerne ved denne model er, hvordan man fastsætter en eller flere retvisende overheadsats. Dertil kommer, at der som tidligere nævnt er store forskelle på, i hvilken grad eksterne bevillinger indeholder midler til at dække indirekte omkostninger. Eksempelvis betaler offentlige danske forskningsfonde 44 pct. i overhead til universiteterne, mens de fleste private fonde ikke yder støtte til de såkaldte overheadudgifter. Dog er der enkelte private fonde, som har åbnet op for at yde begrænset støtte til *uspecificerede* udgifter forbundet med støttede aktiviteter. Dertil kommer at mange fonde er villige til at bidrage til finansieringen af *specificerede* udgifter, som er afledt af en støttet aktivitet, hvorfor det er væsentlige for universiteter at kunne give indsigt i de faktiske omkostninger forbundet med aktiviteten.

Formålet med full costing modeller er i sidste ende at henføre indirekte omkostninger til de primære omkostningsbærende aktiviteter mhp. at tegne et mere retvisende billede af de fulde, samlede omkostninger for institutionen ved at gennemføre en given aktivitet.

3.2. Eksempler på typer af omkostninger forbundet med forskning

Men hvilke typer af omkostninger er forbundet med forskning? Dette afsnit opridser en række eksempler på omkostninger, som direkte eller indirekte er forbundet med et eksternt støttet forskningsprojekt. Listen skal ikke ses som udtømmende men som et forsøg på at skabe indblik i de typer af omkostninger, som er væsentlige for forskningsinstitutioner og forskningsfinansierende aktører at få indsigt i.

Listen, som fremgår af tabel 1 på næste side, er baseret på eksempler på omkostninger ridset op i de kilder, som fremgår af kildelisten bagerst i notatet.

Bemærk venligst, at der er store forskelle i, hvad der regnes med som direkte omkostninger.

Tabel 1. Eksempler på omkostninger forbundet med afgrænsede forskningsaktiviteter

Direkte omkostninger	Lønudgifter, herunder fx • Tilskud til løn til bevillingsmodtageren og andre tilknyttede videnskabelige medarbejdere (eksempelvis som andel af deres løn indenfor en given periode) • Midler til PhD-stipendier • Tilskud til løn til teknisk-administrativt personale, som bidrager direkte til forskningsaktiviteten (fx laboratorieteknikere, 'data managers' osv.) • Tilskud til løn til teknisk-administrativt personale, som direkte understøtter forskningsaktiviteten (fx projektledere, sekretærer og administratorer osv.) Rejseomkostninger direkte forbundet med forskningsaktiviteten, herunder fx • Projektrelaterede rejser (fx organisering af / deltagelse i konferencer, møder og workshops; forskerophold i udlandet; gæsteforskere mv.) Formidlings- og kommunikationsaktiviteter, fx • Videnskabelig publicering, herunder udgifter forbundet med 'open access' til publikationer, korrekturlæsning, mv. • Udgifter forbundet med kommunikations- og formidlingsaktiviteter (fx etablering af hjemmeside, afholdelse af konferencer/møder med ikke-videnskabelige aktører mv.) Diverse indkøb og omkostninger • Licenser, fx til specialiserede softwareprogrammer til brug i forskningen • Projektrelateret kursusdeltagelse eller træning • Indkøb og/eller vedligehold af projektrelevant udstyr (fx specialiserede computere, dataopbevaring, servicekontrakter ifm. forskningsapparatur eller andet udstyr, etablering af specialiseret forskningsinfrastruktur mv.) • Diverse ydelser og udgifter til fx indkøb af bøger, indkøb af eksterne laboratorieanalyser, indkøb af reagenser og materialer, leje af / adgang til specialiseret forskningsinfrastruktur, indkøb og pasning af dyr, transport og fragt mv. • Afskrivninger • Udgifter relateret til håndtering af overvejelser og krav ifm. forskningsetik (fx udgifter relateret til tilknytninger af testpersoner, og gebyrer og honorarer til etiske komitéer, godkendelser mv.) • Udgifter til revision og auditering • Udgifter forbundet med rekruttering af personale, fx ifm. annoncering af jobopslag
Indirekte omkostninger <i>N.B: i nogle tilfælde regnes nogle af disse omkostninger delvist med som direkte omkostninger forbundet med et projekt</i>	Diverse udgifter, som ikke kan knyttes direkte til forskningsaktiviteten fx til • Bygningsrelaterede omkostninger (fx husleje, drift og vedligeholdelse af eksisterende bygninger/faciliteter, etablering af nye bygninger/faciliteter) • Forbrug (el, vand, varme) • Laboratedrift (hvor dette er relevant) • Ledelse og ledelsessekretariat mv. • IT og kommunikationsinfrastruktur (fx telefoner, systemer til indrapportering, etablering af hjemmeside, IT helpdesk mv.) – herunder interne ydelser (fx IT-teknikere mv.) • Bibliotek (fx indkøb af bøger, adgang til artikeldatabaser o.l., systemer for indrapportering af publikationer mv.) – herunder interne ydelser fx rådgivning • Interne ydelser ift. HR, fx ifm. rekruttering og bedømmelse af kandidater, ansættelsesforløb, udarbejdelse af kontrakter, lønadministration mv. • Interne ydelser ift. økonomi, herunder budgettering, regnskab, revision, økonomirapportering, regnskabsafklæggelse mv. • Interne ydelser ift. jura, fx juridisk rådgivning, udarbejdelse af kontrakter med samarbejdspartnere, håndtering af behandling af persondata ifm. GDPR-compliance • Udgifter ifm. rengøring, betjente, håndværkere mv. • Udgifter ifm. indkøb af kontormøbler og kontorartikler mv.

4. Udvalgte udenlandske modeller og erfaringer

Dette afsnit beskriver kort, hvordan omkostninger forbundet med eksternt finansierede forskningsaktiviteter håndteres i udvalgte europæiske lande. Hovedfokus i afsnittet er på Storbritannien og Sverige, som begge har implementeret full costing modeller på alle universiteter.

4.1. TRAC-metoden i Storbritannien

Storbritannien introducerede for tyve år siden et system til allokering af omkostninger til aktiviteter. Allerede i 1999 konkluderede det såkaldte 'Transparency Review of Research', udgivet af Joint Costing and Pricing Steering Group (JCPSG), at britiske universiteter burde implementere 'activity based costing'¹ for at skabe større transparens omkring de faktiske omkostninger forbundet med især eksternt finansierede forskningsaktiviteter (JCPSG 1999).

I 2002 udgav den daværende britiske regering rapporten 'Cross-Cutting Review of Science and Research: Final Report' (HM Treasury/DfES/OST/DTI 2002). Rapporten konkluderede bl.a., at "The present research funding position is .. unsustainable in the medium to longer term" (ibid.: 18). Den argumenterede for, at universiteter burde stilles til ansvar for at indhente fuld finansiering til eksternt støttede aktiviteter, samt at både forskningsfinansierede aktører og brugere af forskning såvel som regeringen burde bidrage mere til at sikre økonomisk bæredygtighed i støttede forskningsaktiviteter.

I kølvandet på offentliggørelsen af det førnævnte 'Transparency Review', igangsatte regeringen udviklingen af 'Transparent approach to costing' (TRAC) ifm. estimering af omkostninger forbundet med såvel forskning som undervisningsaktiviteter på videregående uddannelsesinstitutioner. TRAC er baseret på principperne bag activity based costing og skal anvendes af alle britiske universiteter til at indrapportere indtægter og omkostninger forbundet med undervisning, forskning og øvrige aktiviteter.

TRAC kørte som pilotforsøg i det akademiske år 1999/2000 og blev fuldt implementeret i hele den videregående uddannelsessektor i Storbritannien i perioden 2000-2001 (European Commission 2009). TRAC blev implementeret til brug i 'full economic costing' i forskningsprojekter i 2004-2005 som led i en reform af den offentlige forskningsfinansiering, herunder i hvordan offentlige forskningsråd bidrager til at dække omkostninger forbundet med støttede projekter.²

Et af hovedformålene med TRAC (2015: 6-7) var at fremme bæredygtige økonomier på videregående uddannelsesinstitutioner: "An institution is being managed on a sustainable basis if, taking one year with another, it is recovering its full economic costs across its activities as a whole, and is investing in its infrastructure (physical, human and intellectual) at a rate adequate to maintain its future productive capacity appropriate to the needs of its strategic plan and students, sponsors and other customers' requirements. This can be summarised as: 'operating today without damaging the ability to do so tomorrow' or 'maintaining at least the current capacity to respond to changing demands.'"

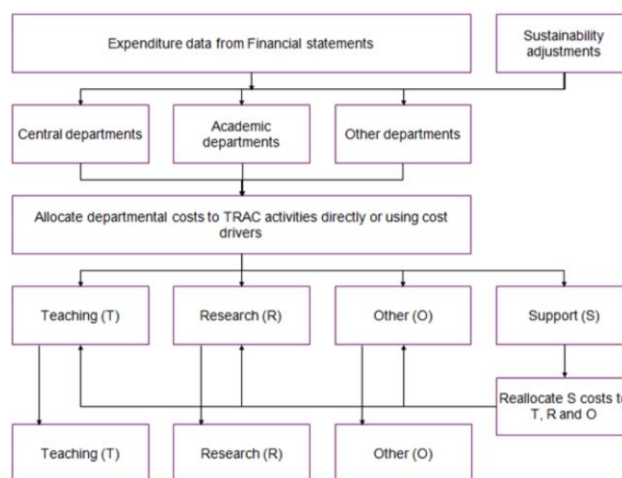
¹ Activity based costing er en regnskabsmæssig metode, som anvendes til at henføre omkostninger til de specifikke aktiviteter, som omkostningerne kan tilskrives (se fx Kaplan & Cooper 1998).

² Læs mere på <https://www.trac.ac.uk/about/> samt <https://www.jcpsg.ac.uk/guidance/about.htm>

Boks. Kort om TRAC

TRAC-metoden er en tilbageskuende allokering af omkostninger.³ TRAC er baseret på information om institutioners omkostninger fra offentlige årsregnskaber, som ved hjælp af "cost drivers" (fx allokering af arbejdstid til videnskabeligt personale og brug af kvadratmeter) tilskrives navngivne forskningsenheder og aktiviteter. TRAC-metoden anvendes til at estimere omkostninger forbundet med fire typer af aktiviteter: (1) undervisningsaktiviteter, (2) forskningsaktiviteter, (3) øvrige fx indtægtsdækket virksomhed og konferenceafholdelse, og (4) understøttende aktiviteter såsom udarbejdelse af bevillingsansøgninger og administration. Omkostninger forbundet med understøttende aktiviteter estimeres særskilt, hvorefter de tilskrives de rette primære aktiviteter.

Nedenstående figur (fra FSSG & TRAC 2009) skitserer processen for, hvordan omkostninger tilskrives aktiviteter.

De fleste allokeringer af omkostninger til aktiviteter foretages af administrativt personale. Dog er allokering af arbejdstid for det videnskabelige personale dels en væsentlig omkostning, dels en omkostning, som typisk kræver input fra de rette forskningsledere. Det anerkendes dog, at allokeringen af arbejdstid til videnskabeligt personale ikke er en ukompliceret eller eksakt proces.

TRAC indebærer nogle minimumskrav i forhold til, hvilke aktiviteter, institutioner skal anvende estimere omkostninger til, hvor ofte oplysninger om indtægter og omkostninger skal indrapporteres, og krav til kvalitetssikring (især ift. allokeringen af arbejdstid til videnskabeligt personale). Derudover har institutionerne dog betydelig fleksibilitet i forhold til, hvordan TRAC implementeres i deres organisation – indenfor de overordnede principper i TRAC-metoden. Dog har sektoren som helhed et ansvar for at fastholde eksterne aktørers tillid til de oplysninger, som institutionerne frembringer via TRAC. Der lægges vægt på, at institutionerne skal have tillid til deres TRAC-genererede data: "Institutions should however produce results in which they have confidence, and which they are able to use for their own strategic academic and resource planning, as well as reporting them to their governing bodies and funding councils." (FSSG & TRAC 2009: 10)

Kilder: FSSG & TRAC 2009, TRAC 2015, se også <https://www.trac.ac.uk> og <https://www.jcpsg.ac.uk/guidance/about.htm>

³ Dog er der senere introduceret en relateret metode til fremadrettet at beregne omkostninger ved forskningsprojekter; TRAC2 eller Full Economic Cost (fEC)

En ekspertgruppe nedsat af Europa-Kommissionen (European Commission 2009) fremhævede to styrker ved TRAC. For det første, at TRAC ikke er et rigid sæt standardkrav men derimod indebærer betydelig fleksibilitet i dens implementering og anvendelse, i anerkendelse af den store variation i typer af omkostninger og opgørelser heraf på tværs af sektoren. For det andet, at den dermed indebærer et mindre træk på administrative ressourcer end traditionelle full costing systemer. Dog erkender ekspertgruppen, at implementering af full costing er en betydelig opgave, hvis omfang ikke bør undervurderes.

Samme ekspertgruppe vurderede, at den succesfulde implementering af TRAC har skabt øget transparens omkring økonomien på videregående uddannelsesinstitutioner, som bl.a. har medført yderligere finansiering til sektoren fra den britiske regering, samt at de offentlige britiske forskningsråd i 2005 gik fra at give bevillinger i form af 'direkte omkostninger plus 46 pct. til dækning af overheadudgifter' til at yde støtte til 80 pct. af de fulde økonomiske omkostninger beregnet via TRAC. Ekspertgruppen konkluderede ligeledes, at TRAC har forbedret videngrundlaget for institutionslederes beslutninger og for forhandling om fastsættelse af 'priser' for aktiviteter udført på institutionerne. Sidst men ikke mindst understregede ekspertgruppen, at TRAC har indført nye praksisser på institutionerne, herunder fra forskernes perspektiv særligt, at der skal allokeres timer til videnskabeligt personale, samt at forskningsprojekters omkostninger skal baseres på deres forventede fulde omkostninger; begge disse praksisser stiller krav til træning og understøttelse af de ansvarlige forskere. Allokeringen af timer til videnskabeligt personale blev af ekspertgruppen beskrevet som et nødvendigt onde for at kunne sikre den økonomiske bæredygtighed af institutionernes aktiviteter. Samtidig er den et alternativ til, at forskere skal registrere deres tidsforbrug. Dog understreger ekspertgruppen også, at mange forskere også oplever tidsallokeringen som et indgreb i deres forskningsfrihed

Ligeledes konkluderede en rapport fra European University Association (EUA), at TRAC og ændringen i forskningsrådenes bevillingspraksis i 2005 medførte, at nye kategorier af omkostninger – herunder indirekte og bygningsrelaterede omkostninger – nu indgår i budgetter i bevillingsansøgninger, hvilket styrkede incitamentet til at forbedre den praksis, hvormed disse typer af udgifter blev estimeret. Dette, konkluderede rapporten yderligere, fremmede øget kvalitetssikring af økonomistyring i forskningsprojekter og bidrog til et mere tillidsbaseret samarbejde mellem forskningsudførende institutioner på den ene side og myndigheder og forskningsfinansierende aktører på den anden (Estermann & Claeys-Kulik 2013).

En arbejdsgruppe nedsat af Research Councils UK og Universities UK (RCUK & UUK 2010) til at undersøge den økonomiske bæredygtighed af de britiske videregående uddannelsesinstitutioner konkluderede også i en 2010-rapport, at implementeringen af TRAC har været en succes, som har fremmet styrket økonomistyring og øget transparens omkring finansieringen af forskningsudførende institutioner. Samme rapport rejser dog bekymring for, at omkostningerne ved eksternt støttede forskningsaktiviteter fortsat ikke er fuldt finansierede, og for om universiteterne anvender TRAC så effektivt som de kan. Særligt efterspørger rapporten mere eksplicite strategiske beslutninger om, hvilke underfinansierede aktiviteter, institutionerne ønsker at holde hånden under med interne midler, mere hensigtsmæssig brug af tilgængelige økonomiske indikatorer, og mere handling fra institutionsledelser ift. at agere på baggrund af disse indikatorer mhp. at fremme mere effektiv brug af institutionernes interne midler (herunder ved at nedbringe de indirekte omkostninger forbundet med forskningsaktiviteter).

4.2. SUHF-modellen i Sverige

"Tillämpningen av principen om full kostnadstäckning är en förutsättning för att lärosätena ska ha tillgång till fria resurser." (Mattsson 2011b: 10)

Sverige har gennem et årti opbygget erfaringer med full costing på videregående uddannelsesinstitutioner gennem den såkaldte SUHF (Sveriges Universitets- och HögskoleFörbund)-model. Den såkaldte "Mundeborapport" fra 2002 påpegede, at indirekte omkostninger forbundet med forskning stod for 34 pct. af de svenske universiteters samlede omkostninger, hvilket svarede til en overheadsats på 52 pct. Rapporten konkluderede også, at niveauet for indirekte omkostninger var nogenlunde konsistent på tværs af universiteter og fakulteter. Rapporten medførte en aftale i 2003 mellem de svenske universiteter og forskningsråd om at indføre en generel overheadsats på 35 pct. af de direkte omkostninger i alle bevillinger. Universiteterne påpegede dog fortsat, at denne overheadsats var betydeligt lavere end de faktiske udgifter og at eksterne bevillinger dermed krævede betydelig intern finansiering. Samtidig så Sverige en betydelig stigning i andelen af universiteternes samlede indtægter, som stammede fra eksterne bevillinger (se fx Benner & Öquist 2012), hvilket båndlagde stadig flere interne midler til at dække de faktiske omkostninger forbundet med eksternt finansierede projekter.

I samme periode var der en voksende kritik, bl.a. fra Riksrevisionen, af nogle institutionernes økonomiske modeller, særligt ift. hvordan de estimerede indirekte omkostninger, og hvordan overheadsatsen blev anvendt (Mattson 2011a; SUHF 2012). Institutionerne og SUHF mødte betydelig modstand fra forskningsfinansierende aktører ift. at bidrage yderligere til indirekte omkostninger forbundet med støttede aktiviteter (EUA 2008); dette var en voksende udfordring i lyset af den voksende eksterne finansiering af den svenske forskning.

SUHF tog derfor initiativ til et samarbejde om udvikling af en ny model for håndtering af omkostninger og anbefalede i 2007 alle sine medlemmer (dvs. universiteter og højskoler i Sverige) at implementere den nye model (EUA 2008). Modellen for "full kostnadstäckning" blev udviklet i samarbejde mellem bl.a. ledere og økonomiansvarlige på institutionerne og væsentlige forskningsfinansierende aktører. Udviklingen af den svenske model byggede bl.a. på erfaringerne med det britiske TRAC-system.

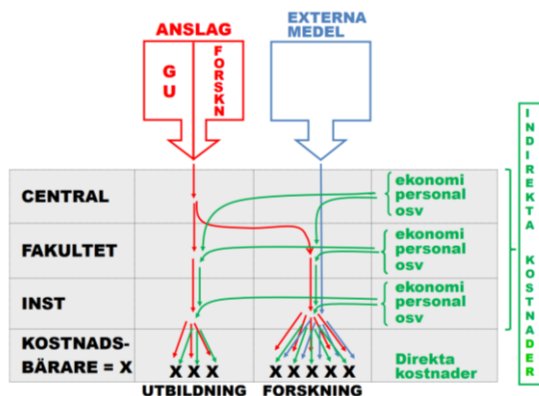
Udviklingen af modellen var bl.a. motiveret af et ønske om at få et bedre grundlag for strategiske prioriteringer og ledelse på institutionerne, at få større kontrol med interne omkostninger, og at opnå langsigtet økonomisk bæredygtighed. SUHF-modellen har blandt andet til formål at estimere de forventede omkostninger forbundet med en given forskningsaktivitet og dermed levere retvisende økonomisk information til de involverede forskere, institutionslederes, administratorer mv. – eksempelvis ift. at de kan vurdere, hvilken eksterne finansiering, de har behov for, eller om de kan tage imod en ekstern bevilling på de givne vilkår. Et vigtigt aspekt af SUHF-modellen er derfor et øget fokus på – og en konsistent tilgang til – at estimere de forventede, samlede omkostninger i projektet. En af hovedudfordringerne for institutionerne på dette tidspunkt var desuden at levere retvisende og gennemsigtig information om indirekte omkostninger med henblik på at sikre forskningsfinansierende organisationers tillid til institutionernes budgetter og ansøgninger. (SUHF 2012)

Ligesom den svenske TRAC-metode er SUHF-modellen baseret på nogle generelle principper, som er retningsanvisende, men som efterlader plads til lokale tilpasninger. SUHF-modellen blev udviklet i perioden 2007-2009 og indført i 2010. Den er i dag implementeret på alle svenske universiteter og højskoler.

Boks. Kort om SUHF-modellen

SUHF-modellen anvendes både til at beregne de forventede omkostninger ved en planlagt forskningsaktivitet og til at følge op på de egentlige omkostninger ved en gennemført forskningsaktivitet. SUHF-modellen er desuden bygget ind i institutionernes regnskabssystemer mhp. at lette det administrative ressourcetræk forbundet med beregning af omkostninger. Grundprincipperne i modellen, som også er skitseret i figuren nedenfor, er.

- Institutionernes aktiviteter inddeles i *kerneaktiviteter* ('kärnverksamhet') indenfor forskning og undervisning og *understøttende aktiviteter* ('stödverksamhet'); kerneaktiviteterne deles desuden op på afgrænsede aktiviteter ('kostnadsbärare').
- Omkostningerne til understøttende aktiviteter ('gemensamma kostnader') fordeles på kerneaktiviteternes afgrænsede aktiviteter indenfor forskning og undervisning. De indirekte omkostninger fordeles herved fuldt ud på de omkostningsbærende aktiviteter. De omkostningsbærende aktiviteter er det lavest mulige niveau, som indtægter og omkostninger kan henføres til, fx et eksternt finansieret forskningsprojekt.
- Der skelnes mellem seks typer af indirekte omkostninger: (1) ledelse, (2) uddannelses- eller forskningsadministration, (3) økonomi- og personaleadministration, (4) infrastruktur og service, (5) bibliotek og (6) niveauspecifikke indirekte omkostninger.
- Omkostninger, som findes på flere niveauer af organisationen, samles og fordeles ned, niveau for niveau, for til sidst at blive tilskrevet de omkostningsbærende aktiviteter. Eksempelvis samler det centrale niveau på et flerfakultært universitet sine omkostninger og fordeler dem ud på sine fakulteter, som igen fordeler deres omkostninger ud på deres institutter, som igen fordeler deres omkostninger ud på deres omkostningsbærende aktiviteter.
- Indirekte omkostninger fordeles typisk ud på enheder/aktiviteter på baggrund af lønomkostninger (eller løn- og driftsomkostninger). Samtlige indtægter og omkostninger skal fordeles på de afgrænsede omkostningsbærende aktiviteter. SUHF-modellen introducerede desuden en metode til at beregne de fulde omkostninger forbundet med et forskningsprojekt på baggrund af de totale omkostninger (dvs. direkte omkostninger og en retvisende andel af indirekte omkostninger) og indtægter (dvs. eksternt finansiering og statslige bevillinger).
- Institutionerne anvender forskellige metoder til at allokere forskeres tid til omkostningsbærende aktiviteter, men disse allokeringer er typisk baseret på lederes estimater snarere end tidsregistrering. Dog arbejder en del institutioner i varierende grad med tidsregistrering af forskernes arbejdstid (Mattsson 2011b).

Figurkilde: Mattsson (2011a)

Kilder: SUHF 2012; EUA 2005; European Commission 2009; Mattsson 2011a, 2011b; se også <http://www.suhf.se/arbetsgrupp/suhf-modellen-full-kostnadstackning>

Regeringen i Sverige spillede en væsentligt anderledes rolle end den britiske regering spillede i udviklingen af TRAC-metoden: den svenske regering har hverken fungeret som katalysator eller bidraget økonomisk til udviklingen af SUHF-modellen. Dog har væsentlige forskningsfinansierende aktører – herunder Wallenbergstiftelserne, Riksbankens Jubileumsfond og Vetenskapsrådet – som nævnt bakket op om udviklingen modellen og krævet, at den anvendes i udarbejdelsen af budgetter til bevillingsansøgninger.

SUHF (2015) påpeger selv, at der ikke findes nogen fuldt retvisende modeller for beregning af de fulde omkostninger forbundet med forskningsaktiviteter, ej heller modeller, som passer til alle. Dog er en af de primære fordele ved SUHF-modellen, at man har formået at sikre opbakning til én fælles model for hele sektoren, som desuden accepteres af en del af de forskningsfinansierede aktører i Sverige (Mattsson 2011a; SUHF 2015).

Det understreges også af SUHF (2015), at det ikke er ukompliceret at indføre eller anvende en sådan model, og de advarer mod at undervurdere behovet for forankring af systemet på institutionerne. Dette kræver blandt andet en god implementering, rutiner for intern kontrol og kvalitetssikring, lokale principper for allokering af omkostninger, og en betydelig indsats for at kommunikere til de ansvarlige medarbejdere (herunder forskningsledere), hvad modellen går ud på, og hvorfor den er vigtig for institutionens evne til at opretholde en bæredygtig økonomi (ibid.).

En SUHF-rekvireret opfølgning på arbejdet med implementering af SUHF-modellen (Mattsson 2011a) konkluderede bl.a. at modellen har medført både en øget interesse for og diskussion omkring omkostninger forbundet med ekstern forskningsfinansiering og bedre viden om indholdet og strukturen af de indirekte omkostninger. Rapporten advarede samtidig imod forsøg på at bruge SUHF-genererede tal til sammenligninger på tværs af institutioner og aktiviteter. Dertil kommer, at rapporten understregede, at det er prisværdigt at nedbringe indirekte omkostninger gennem effektiviseringer, men at lavere omkostninger også kan være udtryk for ringere kvalitet i de understøttende aktiviteter (fx at forskere ikke modtager tilstrækkelig støtte til at udføre administrative opgaver); rapportens forfatter advarer derfor imod at anvende beregninger af indirekte omkostninger alene som indikation på effektivitet eller kvalitet i arbejdet med forskningsledelse og understøttende administration. Samtidig kan institutioner have incitament til at omlægge indirekte omkostninger til direkte omkostninger for derved at fremstå som mere effektive i deres administration. Det følger heraf, som rapporten præciserer, at estimater af indirekte omkostninger ikke bør anvendes i bedømmelsen af, hvorvidt en institution skal tildeles en bevilling fremfor en anden institution med højere rapporterede indirekte omkostninger. Derfor anbefaler rapporten også forskningsfinansierende aktører at fokusere på de samlede estimerede omkostninger og ikke alene på eksempelvis beregningen af indirekte omkostninger.

Som påpeget i endnu en opfølgende rapport (Mattsson 2011b) erklærede den svenske regering i 2008, at de statslige forskningsfinansierende aktører skal bidrage til de videregående uddannelsesinstitutioners indirekte omkostninger ("proportionell finansiering"), hvilket har medført at disse aktører nu tillemper proportionel finansiering, dvs. søger at dække de fulde omkostninger forbundet med deres andele af forskningsprojekter. Dette er særligt væsentligt i lyset af, at Riksrevisionen (2011) noterede, at en stor del af basistilskuddet til de svenske universiteter går til medfinansiering af eksternt finansierede forskningsprojekter, samt at visse institutioner har svært ved at få basistilskuddet til at række til andet omkostninger forbundet med forskeruddannelse og medfinansieringen af eksternt finansierede forskningsprojekter. Riksrevisionen understregede, at dette indebærer en risiko for at basistilskuddet ikke kan anvendes tilstrækkeligt effektivt og i overensstemmelse med Riksdagens (dvs. det svenske parlaments) intentioner.

4.3. Andre lande

Der er andre lande at hente erfaring fra. Dette afsnit skitserer udviklingen i udvalgte lande, som den er beskrevet i tilgængelige rapporter. Der er ikke foretaget en udtømmende litteratursøgning til dette afsnit. Formålet med afsnittet er blot at rette opmærksomheden mod graden af variation i udviklingen af og formål med full costing metoder i europæiske lande.

I *Holland* tog universiteterne selv i 2006 initiativ til at udvikle et full costing system, som mandede ud i et sæt anbefalinger til alle universiteter i 2007. Anledningen hertil var et ønske om at tilpasse beregninger af omkostninger ifm. de costing modeller, som blev indført i forbindelse med EUs syvende rammeprogram FP7 (EUA 2008; European Commission 2009). Dertil kom et ønske om at forbedre beregning af omkostninger ifm. rekvireret forskning og indtægtsdækket virksomhed på universiteterne, samt om et bedre vidgrundlag for interne beslutningsprocesser. Universiteterne har hver især implementeret forskellige full costing metoder, hvilket har medført et særdeles broget billede. De fleste universiteter anvender i dag en full costing metode, men på mange institutioner er denne metode ikke integreret i økonomisystemerne og kører derfor i parallelle systemer. Universiteterne udveksler dog gode erfaringer, fx ift. principper for allokering af forskeres tid, tilgange til at henføre indirekte omkostninger til hhv. forsknings- og undervisningsaktiviteter mv. I 2012 blev der taget initiativ til at undersøge om det nationale forskningsråd ville acceptere full costing metoder; dette var dog endnu ikke afklaret primo 2018 (Estermann & Lisi 2018).

I *Østrig* tog universiteterne ligeledes selv initiativ til at udvikle en costing model for hele sektoren i 00'erne, blandt andet drevet af ændringerne til costing modellerne i FP7, men også fordi østrigske universiteter i 2004 blev til selvejende juridiske enheder. I 2006 blev en model for beregning af indirekte omkostninger, der skulle bygge bro mellem nationale og internationale krav til omkostningsberegning, lagt frem. Trods opbakning fra det østrigske rektorkollegium og en særligt nedsat arbejdsgruppe, blev ambitionerne om en fælles løsning for sektoren skrinlagt af forskellige årsager i 2007. Dog har individuelle universiteter implementeret en række forskellige systemer til at beregne omkostninger forbundet med undervisning, forskning og øvrige aktiviteter på universiteterne. Diskussionerne om en fælles full costing model fik ny energi i starten af 10'erne, og ansvaret for at tage det næste skridt lagt hos en arbejdsgruppe bestående af repræsentanter fra myndigheder og universiteterne. Et klart skridt mod en standardiseret full costing model blev taget med en 2017-forordning, som er under implementering (Estermann & Lisi 2018).

I *Finland* har universiteterne siden 1997 skullet indrapportere til myndighederne, hvordan deres indtægter og omkostninger fordeles på bl.a. undervisningsaktiviteter, forskningsaktiviteter, og samfundsrettede aktiviteter. For at kunne leve op til dette krav, indførte universiteterne et activity based costing system, som bl.a. omfatter et system for at allokere arbejdstid til aktiviteter; arbejdet med full costing blev yderligere styrket i respons til FP7s ændrede costing krav. Væsentlige forskningsfinansierende aktører som The Academy of Finland og Tekes (nu Business Finland) accepterer også full cost budgetter. Disse blev faktisk et krav fra The Academy of Finland allerede i 2009; dette gav universiteter seks måneder til at udvikle og implementere en praksis for full costing, samtidig med, at universiteterne skulle tilpasse sig betydelige ændringer ifm. en reform af de videregående uddannelser og, herunder, en række universitetsfusioner. Dette medførte, at man i stedet for at udvikle én fælles model udviklede en række universitetsspecifikke modeller. I slutningen af 2009 havde de fleste universiteter implementeret en full costing metode og et system til tidsallokering. Det manglende samarbejde mellem universiteter og forskningsfinansierende aktører i udviklingen af full costing metoder har dog givet anledning til en række udfordringer ift. implementeringen af metoderne. The Academy of Finland nedsatte derfor en arbejdsgruppe med repræsentanter fra myndigheder og universiteter, som foreslog en række forenklinger og præciseringer i en 2011 rapport. En 2015

evaluering fra The Academy of Finland fulgte op på effekten af de efterfølgende ændringer med en række yderligere anbefalinger. I 2016 etablerede det finske Uddannelsesministerium faste rammer for bl.a. hvilke omkostninger, der kan medregnes, og for allokeringssprincipper; i dag er de modeller finske universiteter anvender til full costing derfor relativt ensartede – også ift. allokering af arbejdstid, som har været en af de største knaster i implementeringen af full costing modeller på de finske universiteter. (Estermann & Lisi 2018).

De syv universiteter i *Irland* tog deres første skridt mod udviklingen af en fælles full costing model – Full Economic Cost (FEC) – i 2006. Udviklingsprojektet startede i 2007 og blev afsluttet i 2011, med opbakning fra den irske regering via Higher Education Authority (HEA), som også stillede midler til rådighed til The Irish Universities Association til at udvikle en fælles full costing metode for sektoren. Væsentlige faktorer bag udviklingen af FEC-modellen var et øget pres på universiteternes midler pga. bl.a. et stigende antal forskere, teknologisk udvikling, stigende løn- og pensionsudgifter, og øgede krav fra samfundet til universiteterne. Sektoren havde en interesse i at skabe større indsigt i sin økonomi mhp. at kunne adressere udfordringer ift. underfinansiering og institutionernes økonomiske bæredygtighed, men også ift. at styrke vidgrundlaget for universitetsledernes strategiske beslutninger. Forskningsfinansierende aktører var positivt indstillet, da full costing tilbød styrkede muligheder for transparens og sammenligning. FEC-modellen, som minder om den britiske TRAC-model, er nu implementeret på alle irske universiteter, hvor den anvendes til at allokere omkostninger til primære aktiviteter såsom forskning og undervisning. (EUA 2008; Estermann & Lisi 2018)

I *Norge* har man implementeret den såkaldte “TDI full costing methodology for research”, en fælles national model, som har til hensigt at identificere de fulde omkostninger forbundet med alle eksternt finansierede projekter. Modellen er baseret på følgende grundprincip: Tidsforbrug hos videnskabeligt personale er den primære faktor bag både Direkte og Indirekte omkostninger (TDI). Modellen blev udviklet af universitets- og højskolesektoren mhp. anvendelse i bl.a. ansøgninger til Norges Forskningsråd, som også var involveret i udviklingen af principperne bag modellen. Modellen blev siden hen videreudviklet af to ekspertudvalg, hvoraf det seneste så specifikt på udfordringer ift. at medregne omkostninger forbundet med forskningsinfrastruktur; dette udvalgs arbejde resulterede i udviklingen af den norske “Research Infrastructure Resource” (RIR) model, som indgår i TDI-modellen. Siden 2015 har anvendelse modellen været et krav til alle videregående uddannelsesinstitutioner med eksternt finansierede forskningsaktiviteter. En rettesnor i udviklingen af TDI-modellen har været at udvikle så enkel en model som muligt og så vidt muligt at undgå detaljeret tidsregistrering og andre administrative byrder for forskere. Ligesom den svenske SUHF-model, skelner TDI-modellen mellem kerneaktiviteter og understøttende aktiviteter. Nogle omkostningstyper, som ofte defineres som indirekte omkostninger, defineres jf. TDI-modellen som direkte omkostninger, bl.a. udgifter relateret til etablering og drift af laboratorier, bygninger, forskningsinfrastruktur og teknisk personale; formålet hermed er at fremme mere retvisende ressourceallokering på projektniveau samt understøtte hensigtsmæssige fremtidige investeringer i forskningsinfrastruktur. Indirekte omkostninger dækker over fx kontorhold, administration, HR, IT, juridisk støtte, biblioteker mv. og beregnes som et gennemsnit per årsværk per institution (men er således ensartede på tværs af videnskabelige hovedområder indenfor samme institution) (Estermann & Lisi 2018).

I *Frankrig* fik de statslige forskningsfinansierende aktører ansvaret for udviklingen af en fælles costing metode. Formålet var primært at fremme større økonomisk bæredygtighed i universitetssektoren. Det franske ministerium for videregående uddannelse og forskning støtter op om full costing som en vej til bedre økonomisk planlægning og styring, og promoverer nu en enstartet costing metode på tværs af landets institutioner. Initiativet til udviklingen heraf kom i 2005 fra AMUE (Agence de Mutualisation des Universités et Établissements), rektorkollegiet, og en gruppe universitetsrepræsentanter bestående af

universitetsledere og ansatte i økonomiafdelingerne. En pilotfase kørte i 2006 og 2007. Selv om AMUE foreslog en fælles tilgang, endte de franske universiteter med at udvikle egne tilgange, nogle steder påvirket af ændringerne i costing metoder ifm. FP7. I slutningen af 00'erne var kun få universiteter nået langt i deres implementering, hvorefter en workshop i januar 2011 gav ny energi til implementeringstiltagene rundt omkring i sektoren. I 2013 koordinerede ministeriet for videregående uddannelse, forskning og innovation udviklingen af fælles retningslinjer for full costing på universiteterne, bl.a. motiveret af behovet for øget transparens i udgifter til undervisning per studerende og – senere – til efter- og videreuddannelse. En række arbejdsgrupper definerede i 2014 en fælles struktur for typer af aktiviteter indenfor forskellige videnskabelige området samt fælles retningslinjer for beregning af omkostninger. Metoden til implementering af full costing metoder blev ikke berørt og var således fortsat op til de enkelte institutioner at fastlægge. Senere fulgte kommentarer og anbefalinger fra en monitoreringskomité og, siden hen, fra en styregruppe, som validerede resultatet af arbejdsgruppernes indsats. Den nye metode blev testet med succes i 2015 og 2016 af en gruppe universiteter. Fransk lovgivning understregede betydningen af analytisk regnskabspraksis på universiteterne, hvorefter ministeriet inddrog implementering af full costing modeller i sine femårige resultatkontraktforhandlinger med samtlige universiteter. I 2017 blev 30 universiteter, hvis resultatkontrakter skulle fornyes, dermed forpligtet til at implementere full costing metoder, med støtte fra workshops og ressourcepersoner. I løbet af de kommende år vil de øvrige universiteter møde samme krav. I mellemtiden er der nedsat arbejdsgrupper til at se på bl.a. omkostninger ifm. rekvireret forskning samt ifm. fjernundervisning og 'blended learning'-baseret undervisning. Der er et ønske fra de franske myndigheders side om at anvende costing modeller til at sammenligne indtægter og omkostninger på de franske universiteter. (Estermann & Lisi 2018)

Lignende tiltag for at forbedre indsigt i de faktiske omkostninger forbundet med eksternt støttede aktiviteter findes også udenfor Europa, bl.a. i USA og Australien. Dette notat har dog udelukkende haft fokus på europæiske modeller og erfaringer.

5. Afsluttende refleksioner

Som beskrevet i dette baggrundsnotat, er der stor international opmærksomhed omkring behovet for at sikre universiteters økonomiske bæredygtighed, bl.a. ift. den stigende betydningen af eksterne forskningsbevillinger i universiteters samlede økonomi. Samtidig er der udbredt interesse for at styrke videngrundlaget for universiteternes interne strategiske prioriteringer og beslutninger.

Notatet peger på en generel bevægelse imod full costing modeller i den europæiske universitetssektor, selv om udviklingen på dette punkt i Danmark fortsat er i sin meget tidlige fase. Full costing modeller er, som notatet også beskriver, ikke uproblematisk hverken at udvikle, implementere eller sikre accept af hos fx væsentlige forskningsfinansierende aktører. De udgør dog en interessant vej frem mod større indsigt i de faktiske omkostninger på universiteterne og dermed også for forhandlinger om, hvordan eksterne bevillinger kan dække en større andel af disse omkostninger. Det er værd at bemærke, at den tidligere regering i sin forsknings- og innovationspolitiske strategi fra 2017 lagde op til, at der i regi af Forum for Forskningsfinansiering igangsættes et arbejde for at skabe øget transparens i universiteternes indirekte omkostninger med inspiration fra bl.a. Sverige, Norge og Storbritannien (Regeringen 2017).

Udover en koordineret tilgang til udviklingen og implementeringen af fælles principper, kræver full costing modeller dog også, at en række udfordringer adresseres. Dette gælder fx en generel modstand på mange universiteter til ændringer i, hvordan omkostninger opgøres og bevillingsbudgetter udarbejdes, herunder øget ledelsesmæssig og administrativ involvering heri; bekymringer om tidsregistrering for forskere – både ift. byrden, det ville indebære, men også ift. hensigtsmæssigheden

og mulige utilsigtede effekter heraf; bekymringer om at udvikle unødigt komplicerede og ressourcekrævende systemer og praksisser; og manglende ledelsesmæssigt engagement i udviklingen og udrulningen af hensigtsmæssige full costing modeller (Estermann & Clæys-Kulik 2013). Disse udfordringer kræver betydelig og effektiv kommunikation om formålene med full costing metoder. Samtidig er udviklingen af full costing metoder en særdeles ressource- og tidskrævende proces for universiteterne (ibid.).

Kilder

- Benner, Mats, Öquist, Gunnar. 2012. Fostering breakthrough research: a comparative study. Akademirapport. Kungl. Vetenskabsakademien.
https://www.kva.se/globalassets/vetenskap_samhallet/forskningspolitik/2012/akademirapport_breakthrough_research_121209.pdf
- Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd (2016). Økonomisk ubalance truer dansk forskning. DFIR Brief. Notat 8 08-12-2016.
https://ufm.dk/forskning-og-innovation/rad-og-udvalg/danmarks-forsknings-og-innovationspolitiske-rad/aktuelt/dfir-briefs/filer/2016-12-02_dfir-brief-8_basis_konk.pdf
- DEA. 2017. Fem mål for en ny dansk forskningspolitik: En tilstandsrapport for forskningssystemet – og forslag til, hvordan vi udbedrer de kritiske revner. <https://dea.nu/publikationer/fem-maal-ny-dansk-forskningspolitik>
- Estermann, Thomas, Claeys-Kulik, Anna-Lena. 2013. Financially Sustainable Universities. Full Costing: Progress and Practice. European University Association. EUA project.
<https://eua.eu/downloads/publications/financially%20sustainable%20universities%20full%20costing%20progress%20and%20practice.pdf>
- Estermann, Thomas, Lisi, Valentina. 2018. Accepting University Accounting Practices under Horizon Europe - A compendium of national and institutional cases. EUA Report September 2018.
https://eua.eu/downloads/publications/compendium%20of%20accounting%20practices_web.pdf
- EUA. 2008. Financially Sustainable Universities. Towards Full Costing in European Universities. European University Association. EUA Publications 2008.
<https://eua.eu/downloads/publications/financially%20sustainable%20universities%20full%20costing%20progress%20and%20practice.pdf>
- European Commission. 2009. Diversified Funding streams for University-based research: Impact of external project-based research funding on financial management in Universities. Expert Group report chaired by Sabine Herlitschka. European Commission – Directorate-General for Research. November 2008. http://ec.europa.eu/invest-in-research/pdf/download_en/external_funding_final_report.pdf
- FSSG & TRAC. 2009. Policy overview of the financial management information needs of higher education, and the role of TRAC. A report prepared for the Financial Sustainability Strategy Group (FSSG) and the TRAC Development Group (TRAC) by J M Consulting. July 2009. <https://www.trac.ac.uk/wp-content/uploads/2018/07/FSSG-TRAC-policy-overview.pdf>
- HM Treasury/DfES/OST/DTI. 2002. Cross-Cutting Review of Science and Research: Final Report. March 2002.
https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20050301205359/http://www.hm-treasury.gov.uk/media/EDB/22/science_crosscutter.pdf
- Kaplan, Robert S. & Cooper, Robin, 1998. Cost & Effect – Using Integrated Costs Systems to Drive Profitability and Performance. Boston: Harvard Business School Press, Mass.: Boston, 1998.
- JCPSPG. 1999. Transparency Review of Research. Report to the Science and Engineering Base Co-ordinating Committee (SEBCC) by the Joint Costing and Pricing Steering Group (JCPSPG). July 1999. <https://www.jcpspg.ac.uk/archive/99july/index.htm>
- Langergaard, Jesper. 2018. Universiteter om stigende fondsstøtte: Følgeomkostninger skal kortlægges. Altinget Forskning. 28. juni 2018. <https://www.alinget.dk/forskning/artikel/danske-universiteter-forskningsoekonomien-skal-vaere-gennemsigtig>
- Mattsson, Ann-Kristin. 2011a. SUHF-modellen i verkligheten. Marts 2011.
http://www.suhf.se/MediaBinaryLoader.axd?MediaArchive_FileID=d69a20e9-9ac4-4836-872b-b67c2a3eb4f6&FileName=SUHF-modellen+i+verkligheten_Ann-Kristin+Mattsson.pdf&MediaArchive_ForceDownload=true
- Mattsson, Ann-Kristin. 2011b. Full kostnadstäckning i verkligheten. August 2011.
http://www.suhf.se/MediaBinaryLoader.axd?MediaArchive_FileID=62b57887-2b19-440f-b69c-b6f51487de8e&FileName=Full+kostnadst%20ckning+i+verkligheten_Ann-Kristin+Mattson.pdf&MediaArchive_ForceDownload=true
- Mundeborrapporten. 2002. Full kostnadstäckning för externfinansierade forskningsprojekt vid universitet och högskolor. Rapport till SUHF 2002-10-11 fra Arbetsgruppen för full kostnadstäckning.
<http://www.suhf.se/storage/ma/77b4e67304e948f7bfa6da2057ef0638/bca404d0bc8c4d4fa4190a2e7d0a620e/pdf/00314964A6B731C460A6EC9E14662FD303EF6C67/Full%20kostnadst%C3%A4ckning%20f%C3%B6r%20externfinansierade%20forskningsprojekt%20vid%20universitet%20och%20h%C3%B6gskolor%202002.pdf>
- Oddershede, Jens. 2018. Forståeligt, at fonde ikke vil finansiere driften af universiteterne. Altinget Forskning. 28. juni 2018.
<https://www.alinget.dk/forskning/artikel/oddershede-private-midler-kan-tippe-balancen-i-dansk-forskning>
- Raudla, Ringa, Erkki Karo, Kaija Valdmaa, og Rainer Kattel. 2015. "Implications of project-based funding of research on budgeting and financial management in public universities". Higher Education 70 (6): 957–71.
- RCUK & UUK. 2010. Financial Sustainability and Efficiency in Full Economic Costing of Research in UK Higher Education Institutions. Report of RCUK/UUK Task Group, chaired by Sir William Wakeham. June 2010. <http://www.rcuk.ac.uk/RCUK-prod/assets/documents/reviews/fec/fECReviewReport.pdf>
- Regeringen. 2017. Danmark – Klar til fremtiden. Regeringens mål for dansk forskning og innovation.
<https://ufm.dk/publikationer/2017/filer/ufm-dk-klar-til-fremtiden-2017-final-web-0512.pdf>
- Riksrevisionen. 2011. Användningen av basanslaget för forskning och forskarutbildning, RiR 2011:21.
<https://www.riksrevisionen.se/rapporter/granskningsrapporter/2011/anvandningen-av-basanslaget-for-forskning-och-forskarutbildning.html>
- SUHF. 2012. Handledning SUHF-modellen, reviderad 2012 (SUHF-modellen - Redovisningsmodell för indirekta kostnader vid universitet och högskolor: Handledning). <http://www.suhf.se/arbetsgrupp/suhf-modellen-full-kostnadstackning/handledning-2012>
- TRAC. 2015. TRAC – A guide for Senior Managers and Governing Body members. The Transparent Approach to Costing for UK Higher Education Institutions. June 2015. <https://www.trac.ac.uk/wp-content/uploads/2018/07/TRAC-A-guide-for-Senior-Managers-and-Governing-Body-members.pdf>

Om projektet Finansiering af den offentlige forskning i Danmark

Denne publikation udspringer af projektet Finansiering af den offentlige forskning i Danmark, som undersøger en række uklarheder og spørgsmål mht. finansieringen af forskningen og universiteternes økonomiske vilkår. Målet med projektet er i sidste ende at understøtte en kvalificeret debat om, hvordan vi skaber hensigtsmæssige økonomiske rammer for dansk forskning og de danske universiteter.

Projektet består af tre dele:

- **Delprojekt 1, Finansiering af den offentlige forskning**, undersøger udviklingen i bevillingerne til forskning fra offentlige finansieringskilder samt omkostningerne i forbindelse med offentlig forskning. Delprojektet fokuserer særligt på opgørelsen af den såkaldte en-procentmålsætning og afdækker og beskriver opgørelsesvanskeligheder og uklarheder i forbindelse med denne målsætning. Delprojektet er gennemført af CBS og DEA.
- **Delprojekt 2, Universiteternes økonomiske råderum**, er en eksplorativ undersøgelse af universitetslederens oplevelse af universiteternes økonomiske vilkår og råderum, af udviklingen herindenfor samt af væsentlige faktorer, der påvirker disse vilkår og råderummet. Delprojektet er primært drevet af DEA.
- **Delprojekt 3, Erfaringer med formålsopdelte budgetter og regnskaber**, er en undersøgelse af universiteternes anvendelse og erfaringer med formålsopdelte budgetter og regnskaber, og Uddannelses- og Forskningsministeriets reforminitiativer på området, specielt med henblik på mere detaljerede forbrugsopgørelser. Delprojektet er primært drevet af CBS.

Projektet blev gennemført i perioden april 2018 til april 2019 og afrapporteres i løbet af 2019.

Projektet er udført i et samarbejde mellem Institut for Regnskab ved Copenhagen Business School og Tænketanken DEA. Projektholdet bestod af følgende personer:

Fra Institut for Regnskab	Fra Tænketanken DEA
Instituttleder Carsten Rohde	Analysechef Maria Theresa Norn
Lektor Jesper Møller Banghøj	Programleder Jeppe Wohlert
Professor Peter Skærbæk	Programleder Mads Fjord Jørgensen
Lektor Jytte Grambo Larsen	Projektassistent (nu konsulent) Sophie Moestrup
Lektor Carsten Krogholt Hansen	Projektassistent Anna Theill
Student Joakim Søeby Wedervang	Tilknyttet ekspert: Seniorforsker Kaare Aagaard,
Student Thomas Skinnerup Philipsen	Center for Forskningsanalyse (CFA), Aarhus
Tilknyttet konsulent: Eskild Nørregaard Jakobsen	Universitet